

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/171-15>**Буткевич О. В.**кандидат економічних наук,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9583-0960>**Butkevich Oksana**

Economics and Technology Institute Robert Elworthy

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКОВИМИ ПЛАТЕЖАМИ

У статті досліджено питання формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами. Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою загальнонаукових методів дослідження, а саме аналізу, систематизації та узагальнення. Акцентовано увагу на тому, що на більшості підприємств процес формалізації облікової політики має формальний характер. Доведено, що задля оптимізації податкової політики підприємства доцільно формувати окремий розділ до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами». Наведено орієнтовну структуру цього розділу. Зазначено, що відпрацьована за усіма напрямками облікова політика підприємства щодо розрахунків з бюджетом за податковими платежами є передумовою покращення податкової дисципліни підприємства, що дає змогу уникнути витрат на сплату штрафів та інших видів фінансових санкцій.

Ключові слова: податкові платежі, організація обліку, облікова політика, податкова політика, розрахунки з бюджетом за податковими платежами.

FORMATION OF ACCOUNTING POLICIES IN TERMS OF PAYMENTS FOR TAX PAYMENTS

The article investigated the issue of the formation of accounting policies in terms of payments for tax payments. The solution of the tasks set out in the article is carried out with the help of general scientific research methods, namely: analysis, systematization and generalization. The methodological and theoretical basis of the study served as the position of economic theory, theory of management, ideas and provisions set forth in the state regulatory documents of Ukraine on accounting of settlements with the budget for tax payments. Calculations for tax payments are always the focus of scientists and practitioners. This is due to the fact that in modern conditions there are permanent changes in tax legislation, there is a sufficiently high tax pressure, increases the number of violations in the field of payment of tax payments, etc. Calculations for tax payments are directly related to the formation of accounting policies. The development and approval of accounting policies is a responsible and essential element of the organization of accounting at the enterprise. However, the vast majority of business entities, regardless of ownership, do not pay the necessary attention to the issues of its formation. The effective and rational organization of accounting for calculations for tax payments provides for the choice of the optimal system of taxation, methodological methods, methods and procedures of organization and accounting for calculations for tax payments. Therefore, enterprises are expedient to form a separate section to the order of accounting policies "Organization of accounting of settlements with the budget for tax payments". The article presents an indicative structure of this section. When forming an order on accounting policies within the section "Organization of accounting for calculations with the budget for tax payments" is expedient to apply organizational and methodological approaches in accordance with accounting and tax legislation. It is noted that the accounting policies of the enterprise in terms of calculations with the budget for tax payments is a prerequisite for improving the tax discipline of the enterprise, which in turn avoids fines and other types of financial sanctions.

Keywords: tax payments, accounting organization, accounting politics, tax policy, payments with the budget for tax payments.

JEL classification: M4

Постановка проблеми. Розрахунки за податковими платежами завжди перебували у центрі уваги науковців та практиків. Це пов'язано з тим, що у сучасних умовах спостерігаються перманентні зміни податкового законодавства, достатньо високий податковий тиск, збільшується кількість порушень у сфері сплати податкових платежів тощо.

Розрахунки за податковими платежами «ґрунтуються безпосередньо на даних фінансового обліку»

[15, с. 215]. Це обумовлює необхідність забезпечення відповідності облікової політики підприємства як вимогам облікових стандартів і Податкового кодексу, так і потребам формування податкової звітності. Суттєва роль під час вирішення цього завдання належить інформаційному забезпеченню, формування якого для різних груп користувачів відбувається під впливом облікової політики, яка є середовищем інтеграції різних видів обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку розрахунків за податковими платежами були і є предметом дослідження багатьох учених і науковців, таких як Т. Бурова [2], І. Волошенко [3], Г. Давидов [12], В. Драчук [4], Л. Кононенко [5; 6], М. Коцупатрий [7], Н. Крупей [8], О. Кушніренко [9; 10], Н. Новак [11], Н. Шалімова [13]. Віддаючи належне здобуткам цих авторів, зазначаємо, що питання формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає у дослідженні стану формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами та розроблення пропозицій стосовно її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розрахунки за податковими платежами безпосередньо пов'язані з формуванням облікової політики. Розроблення й затвердження облікової політики є відповідальним і суттєвим елементом організації обліку на підприємстві. Проте більшість господарюючих суб'єктів незалежно від форми власності не приділяє необхідної уваги питанням її формування. Так, аналіз змісту Наказів з облікової політики підприємств Кіровоградської області дає підстави стверджувати, що у 98% респондентів Наказ з облікової політики мав формальний характер. При цьому питання організації обліку розрахунків за податковими платежами взагалі не були прописані.

Облікова політика щодо оподаткування регулюється базовими положеннями відповідних законів та передбачає вибір альтернативних варіантів.

Механізм формування облікової політики для досягнення цілей оподаткування передбачає вирішення питань «організаційного та методичного характеру щодо визначення елементів обліку податкових розрахунків, затвердження документів, які використовуються для обліку податків, розроблення механізму нарахування податкових зобов'язань до бюджету за видами податків, визначення методики ведення аналітичного обліку за податками та зборами» [1, с. 113]. Розроблення та впровадження облікової політики на підприємстві доцільно здійснювати у декілька етапів. Ми погоджуємося з позицією О. Кушніренко, яка виокремлює три етапи формування облікової політики (рис. 1) [10].

Формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами доцільно розпочинати з постановки мети та завдань облікової політики. Проте спочатку доцільно дослідити організаційно-економічні особливості діяльності підприємства. Слід зазначити, що під час розроблення облікової політики враховуються інтереси різних груп користувачів. Отже, на формування облікової політики впливають внутрішні (вид діяльності; правовий і організаційний статус (форма власності); організаційна структура; поточні та перспективні плани розвитку; кадрове та матеріально-технічне забезпечення бухгалтерської служби) і зовнішні (система оподаткування; підпорядкованість (ступінь свободи дій); система інформаційного забезпечення підприємства) фактори.

Головним завданням облікової політики є розроблення оптимальних для конкретного підприємства прийомів та методів обліку. При цьому слід керуватися як Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і П(С)БО, так і нормами Податко-

вого кодексу України та іншими нормативними актами. Під час розроблення Робочого плану рахунків доцільно передбачити рахунки (і відповідну аналітику) для накопичення інформації щодо формування податкової звітності.

На заключному етапі формування облікової політики підприємства відбувається оформлення й затвердження всіх розділів Наказу про облікову політику, у тому числі розділу «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами».

Найбільш оптимальною, на нашу думку, є структура розділу Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами», запропонована О. Кушніренко [10] (рис. 2).

Ефективна та раціональна організація обліку розрахунків за податковими платежами передбачає вибір оптимальної системи оподаткування, методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення обліку розрахунків за податковими платежами, тому на підприємстві доцільно сформувати окремий розділ до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами».

Під час формування Наказу про облікову політику в рамках розділу «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» доцільно застосовувати організаційні та методичні підходи до бухгалтерського та податкового законодавства. Схематично етапи облікового процесу розрахунків за податками подані на рис. 3.

Під час формування облікової політики підприємства щодо обліку розрахунків за податковими платежами необхідно розкрити методику обліку розрахунків за тим чи іншим податком залежно від характеру та специфіки діяльності підприємства, його галузевих особливостей, які визначені відповідно до положень Податкового кодексу України [14].

У розділі «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» Наказу про облікову політику доцільно прописати таке:

- перелік нормативних документів загальнодержавного, галузевого та відомчого рівнів, що регламентують порядок нарахування та сплати податків до бюджету;
- алгоритм визначення нарахування зобов'язань перед бюджетом окремо за кожним податком відповідно до чинного законодавства.

Під час розроблення додатків до розділу «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» Наказу про облікову політику доцільно зазначити витяги з нормативних документів, якими керується підприємство під час ведення обліку розрахунків за податками згідно з бухгалтерським та податковим законодавством. Крім того, доцільно розробити та затвердити форми документів (зокрема, первинних), які передбачені для відображення і накопичення інформації у розрізі податків і платежів.

Висновки. Під час розроблення облікової політики на підприємствах сьогодні не приділяється належна увага питанням організації обліку щодо розрахунків з бюджетом за податковими платежами. Це негативно впливає на стан податкових розрахунків. Задля їх оптимізації доцільно розробляти і затверджувати розділ «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» Наказу про облікову політику з відповідними додатками.

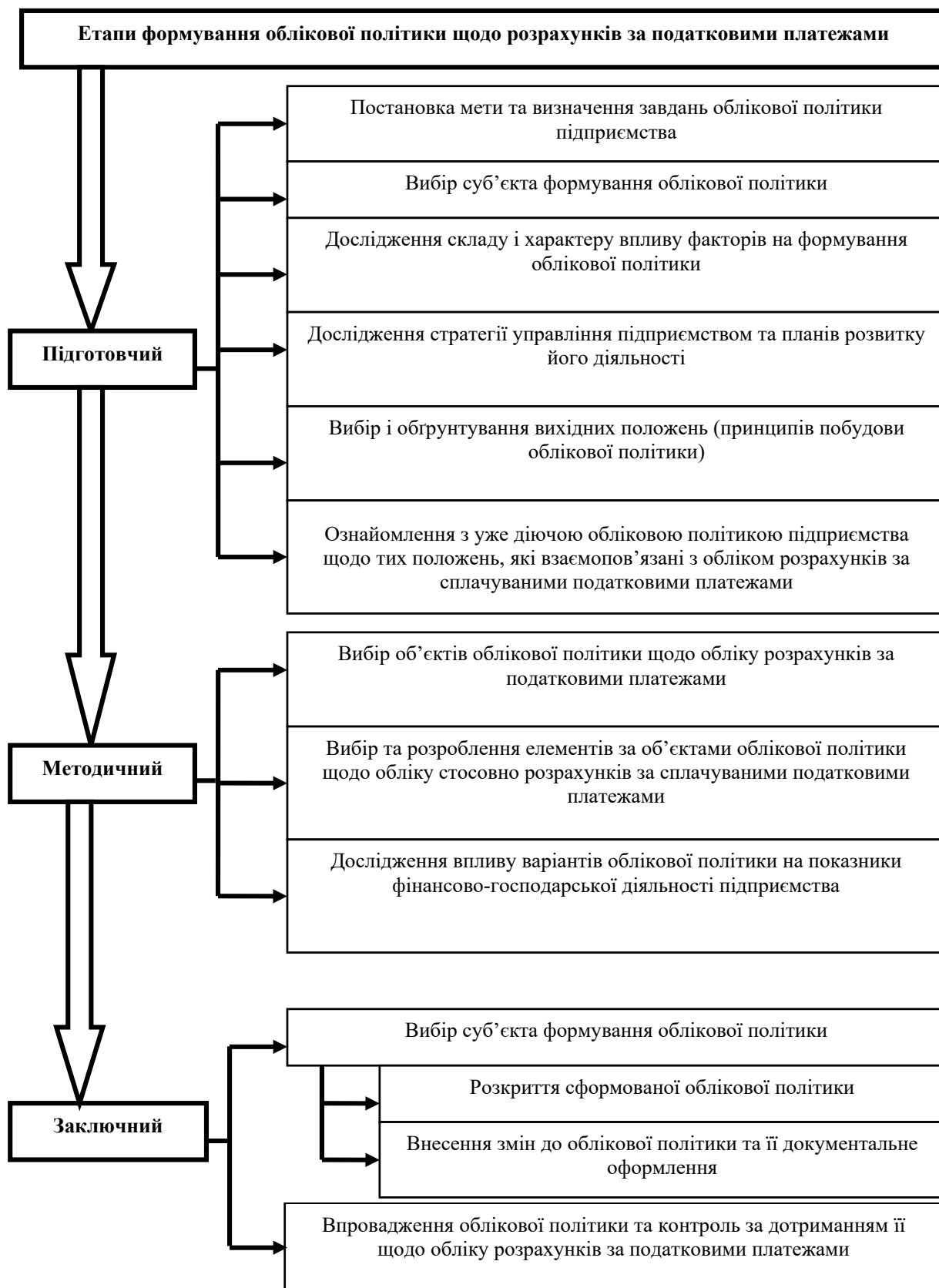

Рис. 1. Етапи формування облікової політики щодо розрахунків з бюджетом за податковими платежами
 Джерело: [10, с. 178]

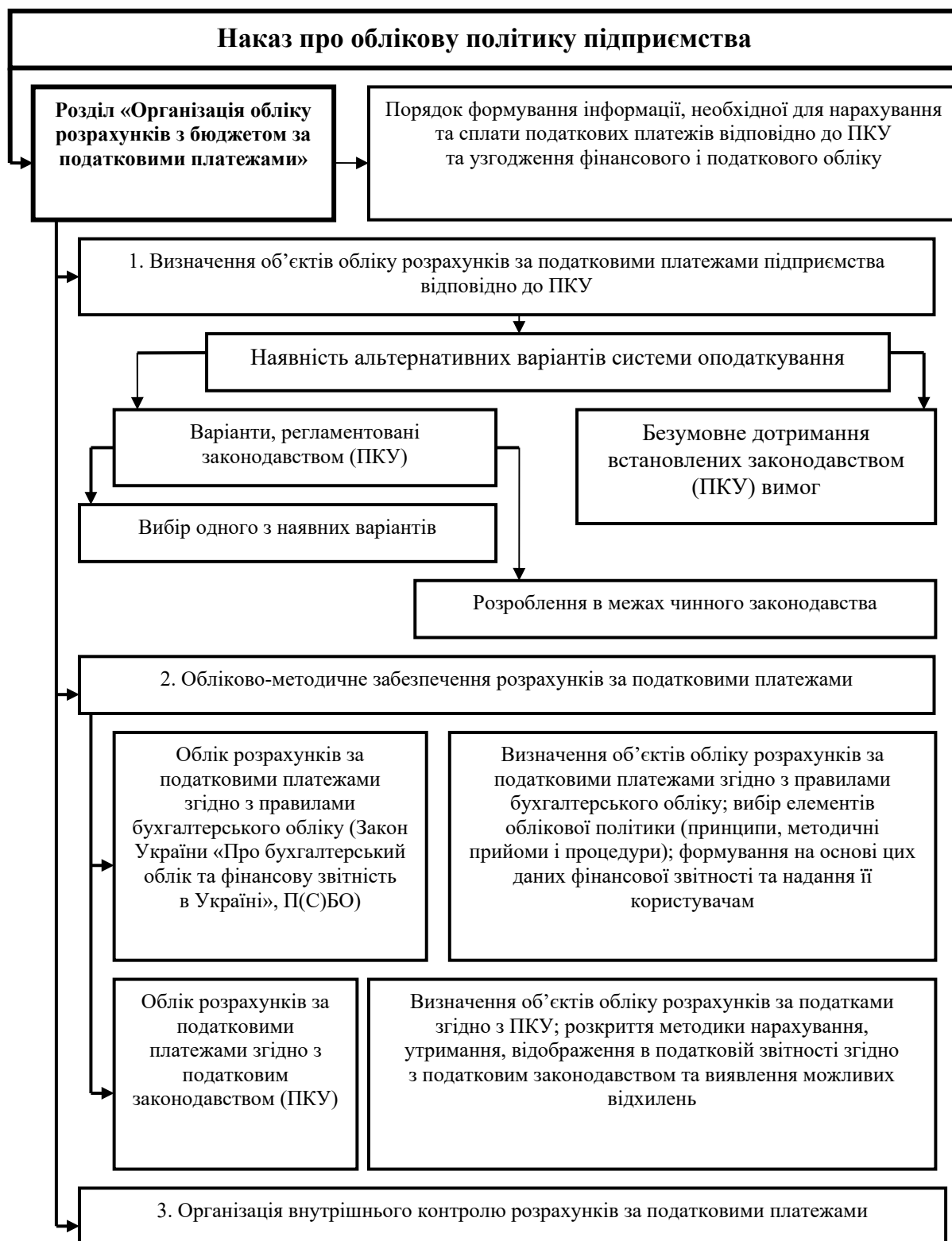

Рис. 2. Структура розділу Наказу про облікову політику підприємства «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами»

Джерело: [10, с. 180]

Відпрацьована за усіма напрямками облікова політика підприємства щодо розрахунків з бюджетом за податковими платежами є передумовою покращення податкової дисципліни підприємства, що дає змогу уникнути

витрат на сплату штрафів та інших видів фінансових санкцій. Перспективою подальших досліджень є розроблення механізму оптимізації розрахунків за податковими платежами шляхом використання аутсорсингу.

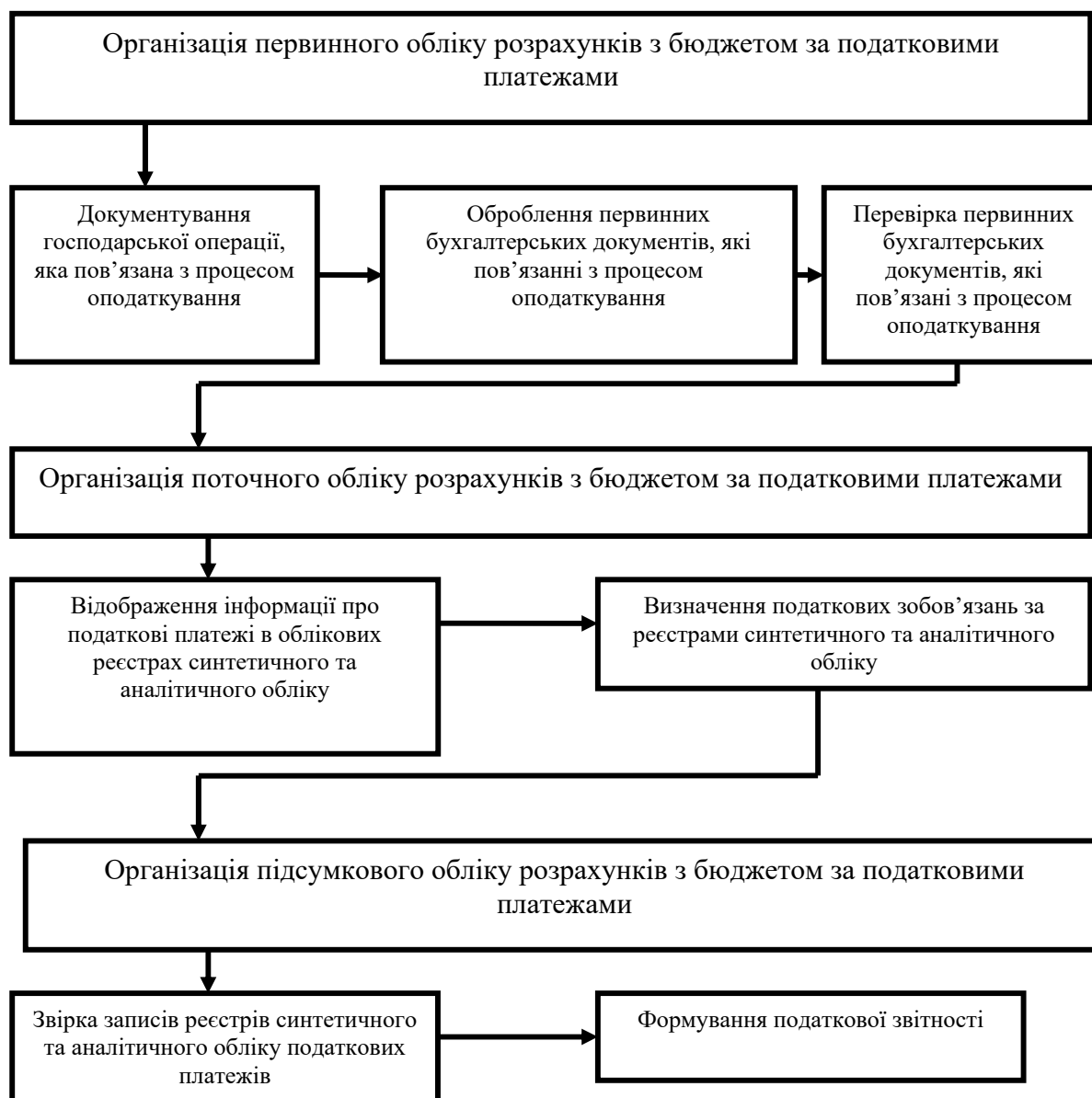

Рис. 3. Етапи організації облікового процесу розрахунків з бюджетом за податковими платежами

Джерело: складено автором на підставі джерела [8]

Список використаних джерел:

1. Бойчук А. Проблеми організації автоматизації обліку на підприємствах торгівлі. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 2. С. 56–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_10.
2. Бурова Т. Організація обліку і аудиту основних податкових платежів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 13. С. 18–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_13_6 (дата звернення: 21.08.2021).
3. Волошенко І. Організація бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09. Харків, 2017. 24 с.
4. Драчук В. Розрахункові операції за податковими платежами як об'єкт обліку та аудиту. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 185–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_3_43 (дата звернення: 21.08.2021).
5. Кононенко Л. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2020. Вип. 1–2. С. 202–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2020_1-2_19 (дата звернення: 21.08.2021).
6. Кононенко Л., Новіков М. Організація обліку розрахунків з бюджетом за податками: проблеми та перспективи. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2020 р. Кропивницький : Ексклюзив-Систем, 2020. С. 162–164. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10369/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2025.11.2020%20.pdf#page=162> (дата звернення: 21.08.2021).
7. Коцупатрий М. Удосконалення та підвищення ефективності аудиту податкової звітності в аграрних підприємствах. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 41. С. 15–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_41_4 (дата звернення: 21.08.2021).

8. Крупей Н. Деякі аспекти формування облікової політики для цілей оподаткування. *Економічні науки. Серія: Економіка та менеджмент*. 2012. Вип. 9 (2). С. 231–240. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnem_2012_9\(2\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnem_2012_9(2)_35) (дата звернення: 21.08.2021).
9. Кушніренко О. Розрахунки за податками сільськогосподарських підприємств як об'єкт обліку і контролю. *Облік і фінанси*. 2017. № 2. С. 27–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017 (дата звернення: 30.08.2021).
10. Кушніренко О. Аспекти облікової політики та внутрішнього контролю розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11 (2). С. 174–182. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11(2)_26) (дата звернення: 21.08.2021).
11. Новак Н. Імплементация міжнародного досвіду обліку розрахунків за податками й платежами та застосування податкових важелів у вітчизняній практиці підтримки малого і середнього бізнесу. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. № 1. С. 89–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2019_1_18 (дата звернення: 30.04.2021).
12. Облікова політика : навчальний посібник / Г. Давидов, В. Савченко, О. Пальчук, та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 364 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/123456789/7357> (дата звернення: 27.08.2021).
13. Дрозд І. та ін. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування : навчальний посібник / за ред. Н. Шалімової. Київ : СОВА, 2017. 523 с.
14. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 29.08.2021).
15. Савченко В. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 214–220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (дата звернення: 27.08.2021).

References:

1. Boichuk A. (2014) Problemy orhanizatsii avtomatyzatsii obliku na pidpriemstvakh torhivli [Problems of accounting automation at trade enterprises]. *Nauka y ekonomika* [Science and economy], vol. 2, pp. 56–60. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_10 (accessed 21 August 2021).
2. Burova T. (2014) Orhanizatsiia obliku i audytu osnovnykh podatkovykh platezhiv v Ukraini [Organization of accounting and audit of major tax payments in Ukraine]. *Investitsiyi: praktika ta dosvid* [Investments: practice and experience], no. 13, pp. 18–21. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd> (accessed 21 August 2021).
3. Voloshenyuk I. (2017) Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku podatkovykh rozrakhunkiv i platezhiv [Organization of accounting of tax calculations and payments]. Abstract to PhD dissertation, Accounting, State University of Food and Trade of Kharkiv, Kharkiv.
4. Drachuk V. (2016) Rozrakhunkovi operatsii za podatkovyimi platezhamy yak ob'iekt obliku ta audytu [Settlement transactions for tax payments as an object of accounting and auditing]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika* [Bulletin of Odessa National University. Series: Economics], vol. 13 (3). P. 185–188. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu> (accessed 21 August 2021).
5. Kononenko L. (2020) Orhanizatsiia obliku i audytu rozrakhunkiv za podatky ta platezhamy v umovakh vykorystannia suchasnoho informatsiinoho zabezpechennia [Organization of accounting and audit of calculations for taxes and payments in terms of using modern information support]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky. Cherniv. torh.-ekon. in-t KNTEU* [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute. Economic sciences. Cherniv. trade and economy Inst. KNTEU]. Chernivtsi: Vyd-vo ChTEI KNTEU, vol. I–II (77–78), pp. 202–211. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2020_1-2_19 (accessed 21 August 2021).
6. Kononenko L., Novikov M. (2020) Orhanizatsiia obliku rozrakhunkiv z biudzheto za podatky: problemy ta perspektyvy [Organization of accounting of settlements with the budget for taxes: problems and prospects]. *Rozvytok obliku, audytu ta opodatkovannia v umovakh innovatsiinoi transformatsii sotsialno-ekonomichnykh system: Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Development of accounting, auditing and taxation in the conditions of innovation transformation of socio-economic systems: Materials of the VIII International Scientific and Practical Conference]. Kropyvnytskyi: Eksklyuziv-System, pp. 162–164. Available at: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10369/1/%D0%97> (accessed 21 August 2021).
7. Kotsupatryi M. (2019) Udoskonalennia ta pidvyshchennia efektyvnosti audytu podatkovoi zvitnosti v ahrarnykh pidpriemstvakh [Improvement and increase of efficiency of audit of tax reporting in agrarian enterprises]. *Ekonomichni visnyk universytetu* [Economic Herald of the University], vol. 41, pp. 15–21. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_41_4 (accessed 21 August 2021).
8. Krupей N. (2012) Deiaki aspekty formuvannia oblikovoi polityky dla tsiley opodatkovannia [Some aspects of the formation of accounting policies for tax purposes]. *Ekonomichni nauky. Ser.: Ekonomika ta menedzhment* [Economic sciences. Ser.: Economics and Management], vol. 9 (2), pp. 231–240. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnem_2012_9\(2\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnem_2012_9(2)_35) (accessed 21 August 2021).
9. Kushnirenko O. (2017) Rozrakhunky za podatky silskohospodarskykh pidpriemstv yak ob'iekt obliku i kontroliu [Calculations for taxes of agricultural enterprises as an object of accounting and control]. *Oblik i finansy* [Accounting and finance], vol. 2, pp. 27–35. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017 (accessed 30 August 2021).
10. Kushnirenko O. (2014). Aspekty oblikovoi polityky ta vnutrishnoho kontroliu rozrakhunkiv za podatky na silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Aspects of accounting policies and internal control of payments on taxes in agricultural enterprises]. *Ekonomichni nauky. Seriya : Oblik i finansy* [Economic sciences. Series: Accounting and Finance], vol. 11 (2), pp. 174–182. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11(2)_26) (accessed 21 August 2021).
11. Novak N. (2019) Implementatsiia mizhnarodnoho dosvidu obliku rozrakhunkiv za podatky y platezhamy ta zastosuvannia podatkovykh vazheliv u vitchyzniani praktitsi pidtrymky maloho i serednoho biznesu [Implementation of international experience in accounting for taxes and payments and the use of tax levers in the domestic practice of supporting small and medium-sized businesses]. *Visnyk Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu* [Bulletin of Berdyansk University of Management and Business], no. 1, pp. 89–93. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb> (accessed 30 August 2021).
12. Davydov H., Savchenko V., Palchuk O. ta in. (2017) Oblikova polityka [Accounting policy]. Kropyvnytskyi: PP “Eksklyuziv-System” (in Ukrainian). Available at: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (accessed 27 August 2021).
13. Drozd I., Shalimova N., Magopec O., Nazarova G. (2017) Opodatkovannya yuridichnih osib ta audit u sferi opodatkovannya [Taxation of legal entities and audit in the field of taxation]. Kyiv: SOVA, 523 p. (in Ukrainian)
14. Podatkovyj Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] 02.12.2010, № 2755-VI (with amendments and additions). zakon1.rada.gov.ua. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>. (in Ukrainian)
15. Savchenko V. (2018) Informatsiine zabezpechennia podatkovoho menedzhmentu [Information support of tax management]. *Tsentrallyukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky* [Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic sciences], vol. 1, pp. 214–220. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (accessed 27 August 2021).